

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
T.a.v. De heer drs. W. Koolmees
Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG

Postbus 7984
1008 AD Amsterdam
Antonio Vivaldistraat 2
1083 HP Amsterdam
T 020 301 03 01
nba@nba.nl
www.nba.nl

Datum   Onderwerp   Referentie   Bijlage(n)
22 april 2020   NOW   20/DB/04752   -

Doorkiesnummer
020-3010302

Geachte heer Koolmees,

Wij hebben kennisgenomen van het "Voorstel toepassing NOW voor omzetzdaling op niveau werkmaatschappij" zoals dat op donderdagmiddag 9 april door uw departement met ons is gedeeld. Er is ons gevraagd om aan te geven wat de mogelijkheden zijn voor accountants om voorwaarden in dat voorstel te onderzoeken. Daarnaast zullen wij ingaan op een aantal aanvullend gestelde vragen.

Voorstel voor aanpassing

Zoals in onze brief van 6 april 2020 aan u is aangegeven leidt de keuze om een mogelijkheid in te bouwen om de NOW aan te vragen op werkmaatschappij tot een verhoogd risico op misbruik, dat deels maar niet volledig te mitigeren is door werkzaamheden zoals onderstaand beschreven. Gelijkzeitig zal daardoor een aantal organisaties onder de regeling vallen die anders worden uitgesloten. Daarmee kan de regeling effectiever worden in het behalen van haar doelstelling: namelijk het behoud van werkgelegenheid en het voorkomen van massaontslagen om economische redenen. Dat daarvoor extra risico's op misbruik worden geaccepteerd is een politieke keuze.

Onderstaand geven wij per voorwaarde van de uitbreiding van de regeling aan op welke wijze accountants in staat zullen zijn om met onderzoek een bijdrage te leveren aan het mitigeren van risico's.

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

De aanpassing in de regeling geldt alleen voor concerns die minder dan 20% omzetverlies leiden.	Bij het afgeven van een accountantsverklaring moeten wij onderzoek doen naar het omzetverlies op concernniveau. Het is op zich mogelijk om onderzoek te doen of dat omzetverlies meer of minder dan 20% is. Voorwaarde is wel dat op concernniveau het omzetverlies ook moet worden berekend. Dit zou dus een voorwaarde moeten zijn.
Er mag geen personeels-bv binnen het concern zijn.	Zoals u stelt in uw voorstel kunnen wij dit goed onderzoeken. Er moet wel een duidelijke definitie zijn van een "personeels-bv". Is dat elke bv die regulier personeel ter beschikking stelt aan een andere maatschappij maar ook personeel in dienst heeft voor haar eigen activiteiten (anders dan bijvoorbeeld het hebben van een HRM-functie om de personeelszaken te regelen)? Of moet al het personeel of tenminste x% van het personeel van de bv uitgeleend worden aan andere werkmaatschappijen?

	<p>Wij zijn voorstander van een x% om te voorkomen dat het (deels) ter beschikking stellen van bijvoorbeeld een directielid direct leidt tot het niet voldoen aan de voorwaarden van deze regeling. Verder is het verstandig om aan te geven naar welke periode gekeken moet worden. Wij kunnen ons bijvoorbeeld voorstellen dat hiervoor naar de referentieperiode moet worden gekeken.</p>
<p>Werkmaatschappijen moeten een overeenkomst met de betrokken vakbonden hebben over werkbehoud.</p>	<p>Mits helder is aan welke voorwaarden een dergelijke overeenkomst moet voldoen, kunnen accountants vaststellen of deze overeenkomst aanwezig is. Ook hier adviseren wij om helder te bepalen wanneer deze overeenkomst er dient te zijn, bijvoorbeeld per 31 mei of uiterlijk bij het afgeven van de accountantsverklaring.</p>
<p>De andere werkmaatschappijen mogen geen opdrachten of projecten uitvoeren die ten koste gaan van de subsidie vragende entiteit, die dit normaal gesproken zou uitvoeren en die voor die andere entiteit afwijkend zijn.</p>	<p>U geeft in de regeling aan: Hier moeten normen voor geformuleerd worden op basis waarvan de toets uitgevoerd kan worden voor de accountant via de standaarden. Dit is te onderzoeken, maar het blijft enigszins subjectief. Accountants kunnen dit risico dan ook nooit volledig wegnemen. Wij zijn het hier mee eens, er kunnen best zaken worden onderzocht. Aspecten waar je naar kunt kijken zijn: of de onderhandelingen voor projecten al langer liepen, of dit type projecten normaal door bepaalde entiteiten binnen het concern worden uitgevoerd, wie het voorwerk heeft gedaan en of de klant normaal zijn opdrachten aan de aanvragende partij geeft. Maar het is goed mogelijk dat er twijfel blijft bestaan bij de accountant. Overigens denken wij dat data-analyse op de totale populatie van afrekeningen, bijvoorbeeld door het UWV of de ADR, ook kan helpen om manipulatie tot op zekere hoogte te onderkennen. Als een entiteit uit een concern het beduidend slechter doet dan andere entiteiten in zijn industrie, dan zou dat een aanwijzing kunnen zijn voor manipulatie. Het is dan in ieder geval een reden om nader onderzoek te doen.</p>
<p>Indien werknemers van de werkmaatschappij in het subsidie-tijdvak activiteiten ondernemen bij een ander entiteit, dan dient bij de vaststelling van de subsidie de omzetzijde van de werkmaatschappij te worden verlaagd met de daaruit voortvloeiende (theoretische) omzet.</p>	<p>U schrijft hierover: Accountants zullen bij het afgeven van hun accountantsverklaring aandacht moeten besteden aan de vraag of de omzetcorrectie goed is doorgevoerd. Een risico daarbij is dat ondernemingen het uitlenen van personeel onvoldoende registreren. Accountants kunnen hier wel onderzoek naar doen, maar zij zullen nooit de volledigheid hiervan voor 100% kunnen vaststellen. De verdere berekening van de omzetcorrectie kan goed onderzocht worden op basis van min-of-meer vaststaande gegevens. Wij zijn het hier mee eens; er zal altijd enige onzekerheid blijven of al het uitgeleende personeel op een juiste wijze is verwerkt in de opgave. (Wij veronderstellen overigens dat het hebben van een overeenkomst met de bonden ook bedoeld is om dit risico te beperken. Wij vragen ons wel af of alle ondernemingen een directe relatie met de bonden hebben.) Accountants zullen bij het onderzoek naar deze voorwaarde allereerst kijken naar de vastleggingen in de administratie: hebben doorbelastingen plaats gevonden, zijn er urenregistraties, zijn er perso-</p>

	<p>neelsplanningen etc. Maar daarnaast kan via de uitvoering van enquêtes door de accountant middels het direct navragen bij personeelsleden nagegaan worden of zij of anderen ergens anders zijn ingezet. Hier zullen zeker restrisico's blijven bestaan. Personeel zal vaak loyaal zijn aan hun werkgever en hun baan wensen te behouden. Overigens kunnen accountants ook bij andere entiteiten in een concern beoordelen of daar opvallende verschuivingen zijn tussen het omzetsniveau en de arbeidskosten. Hoe dan ook zal een risico blijven bestaan dat uitlenen niet wordt onderkend.</p> <p>De berekening van de toe te rekenen omzet zal redelijk rechttoe-rechtaan kunnen plaatsvinden. Doordat een uitbreiding van personeel niet wordt vergoed in de regeling en vervanging wel, moet worden bepaald hoe de status van een nieuwe werknemer (vervanging / uitbreiding) kan worden bepaald ten behoeve van de te corrigeren omzet.</p>
Het Transferpricing-systeem zoals gehanteerd in de jaarrekening 2019 of de laatst vastgestelde jaarrekening is leidend voor de meetperiode 2020 en mag niet worden aangepast.	<p>Uit eerdere afstemming hebben wij begrepen dat u graag ziet dat wij hier onderzoek naar doen. Wij denken hier in redelijk mate onderzoek naar te kunnen doen, ook als hier niet eerder naar is gekeken. Door onderzoek te doen naar de wijze waarop in 2019 intercompany-prijzen werden berekend en het kennis nemen van begrotingen voor 2020 kunnen accountants in veel gevallen een goed beeld krijgen of het Transferpricing-systeem wel of niet is veranderd.</p>
Mutatie voorraden gereed product worden aan de omzet toegerekend.	<p>U schrijft over de accountantsbetrokkenheid: Voor individuele rechtspersonen en concerns tellen mutaties in voorraden gereed product in de regeling niet als omzet. Met de NBA moet dan afgestemd worden welke werkzaamheden accountants uit zullen voeren om na te gaan of deze regels goed zijn nageleefd. De verwachting is dat met dat onderzoek dit risico goed beheersbaar is.</p> <p>Wij denken dat accountants in staat zullen zijn om dit te onderzoeken. Mochten organisaties voorraden gereed product op laten lopen om daarmee een omzetsdaling te creëren en pas later uit te leveren, dan laat dit normaal gesproken duidelijke sporen achter in de administratie. Sporen, die de basis zullen zijn voor de correctie van de omzet. Wij denken dat het risico daarmee goed beheersbaar wordt maar kunnen niet uitsluiten dat er toch sprake kan zijn van manipulatie die de accountant niet onderkent.</p>
Verbod op dividend en inkoop aandelen.	<p>Wij begrijpen dat u concerns die geen 20% omzet verlies hebben en welke de NOW-subsidie aanvragen voor werkmaatschappijen, wilt verbieden om dividend uit te keren over 2020 of aandelen in te kopen tot de Algemene Vergadering van Aandeelhouders in 2021. Dit in lijn met Europese voorstellen voor staatssteun. Een dergelijke voorwaarde is goed door accountants te controleren.</p>

Onderzoek bij kleinere organisaties

Bij de werkzaamheden zoals bovenstaand beschreven, maakt het vaak niet zoveel uit of deze worden uitgevoerd ten behoeve van een groep in het MKB waar geen accountantscontrole is uitgevoerd of ten behoeve van een grotere groep waar dit wel is gedaan. Bedenk daarbij dat een groep waar geen accountantscontrole is uitgevoerd in de meeste gevallen minder dan 50 personeelsleden heeft.

Een dergelijke groep zal door haar omvang vaak een informelere interne beheersing hebben maar veelal overzichtelijker zijn dan een grotere groep. Daarnaast wordt een belangrijk deel van de werkzaamheden uitgevoerd op basis van externe data of data die intern zijn vastgelegd voordat sprake was van de coronacrisis en de NOW. Het maakt bijvoorbeeld voor het vergelijken van de opbouw van de intercompany-prijzen in het kader van de NOW niet zoveel uit of de cijfers vorig jaar zijn gecontroleerd of niet.

Het bovenstaande geldt overigens niet voor alle werkzaamheden die accountants moeten uitvoeren ten behoeve van het onderzoek naar de afrekening van de NOW. Een voorbeeld is de manier waarop de volledigheid van de omzet kan worden onderzocht. Dat zal aanzienlijk lastiger zijn bij organisaties waar vorig jaar geen accountantscontrole is uitgevoerd.

Autonoom aan het economisch verkeer deelnemende onderdelen van een concern Ook hebben uw medewerkers ons gevraagd wat het effect zou zijn als de bijdrage kan worden aangevraagd op het niveau van autonoom aan het economisch verkeer deelnemende onderdelen van een concern, zoals gevraagd in de motie van het lid Palland c.s. (stuknummer 35430 – 12). Als hiermee een combinatie van werkmaatschappijen (juridische entiteiten) zou worden bedoeld, dan kunnen wij dat ‘an sich’ redelijk eenvoudig onderzoeken. In de motie Palland c.s. staat dat toepassing van deze optie alleen zou moeten kunnen als er sprake is van voldoende waarborgen om negatieve effecten als strategisch gedrag te mitigeren. In dat kader adviseren wij om deze optie te beperken tot een groepsdeel als bedoeld in artikel 2:405 lid 1 BW bestaande uit een tussenholding en haar groepsmaatschappijen.

Ten aanzien van autonoom aan het maatschappelijk verkeer deelnemende onderdelen van een concern zien wij uitvoerings- en controlerisico's. Allereerst zou dit er naar onze mening toe (moeten) leiden dat de regeling dan niet alleen van toepassing zou moeten zijn voor concerns, maar ook voor individuele organisaties die minder dan 20% omzetverlies hebben en een autonoom aan het maatschappelijk verkeer deelnemend onderdeel heeft dat meer dan 20% omzetverlies heeft.

Tevens menen we dat een dergelijke definitie mogelijk onvoldoende duidelijk zal zijn en het daarmee dus niet duidelijk is tot op welk niveau dit van toepassing is en hoe ver een onderneming daarin kan gaan. Wij denken daarbij dat het heel subjectief wordt om te bepalen wat wel en wat niet meegeteld moet worden in het kader van autonoom aan het economisch verkeer deelnemende onderdelen van een concern. Daarmee kan een dergelijke optie misbruik in de hand werken. Daarnaast, als een werkmaatschappij meerdere activiteiten ontplooit zal allocatie van opbrengen en kosten veelal subjectieve gronden kennen. Denk bijvoorbeeld aan het toewijzen van de loonsom. Wij raden u dan ook af om te kiezen voor een dergelijke uitbreiding van de regeling voor onderdelen.

Melding misstanden door derden

Het lijkt ons mogelijk om andere stakeholders te motiveren om eventuele misstanden aan de kaak te stellen door transparantie te vereisen over op werkmaatschappij verkregen NOW-subsidies.

Transparantie over ontvangen NOW-subsidies dient op basis van de bestaande verslaggevingsregels over het algemeen al in acht genomen te worden door concerns die de NOW-subsidie op concernniveau aanvragen en ontvangen (op basis van kwantitatieve materialiteit). Door dit vanuit de NOW-regeling specifiek ook te verlangen van concerns die de NOW-subsidie op werkmaatschappij aanvragen en ontvangen, zal over het algemeen door alle concerns die op enig niveau NOW-subsidie ontvangen hierover in de jaarrekening informatie moeten worden verstrekt.

Door als aanvullende subsidievoorwaarde op te nemen dat, zowel de werkmaatschappij als iedere Nederlandse rechtspersoon die een jaarrekening opstelt waarin de werkmaatschappij wordt meegeconsolideerd in de jaarrekening over het boekjaar 2020 een toelichting dient op te nemen waarin wordt uiteengezet voor welke werkmaatschappijen NOW-subsidie is ontvangen en wat het bedrag van de subsidie was, ontstaat transparantie naar belanghebbenden.

Dit kan deze belanghebbenden, als zij kennis hebben van mogelijke misstanden, ertoe aanzetten dit aan de betrokken accountant of aan het UWV te melden zodat hier nader onderzoek naar kan worden gedaan.

Tenslotte

In onze brief van 6 april hebben wij aangegeven dat het ons verstandig leek om nieuwe producten en standaarden voor het onderzoek ten behoeve van de af te geven accountantsverklaringen te ontwikkelen. Een product waarin we met verschillende partijen samenwerken en dat voorkomt dat er een veelvoud van verschillende verklaringen gaat ontstaan wat de efficiency van de afrekeningen ernstig kan beïnvloeden. Wij hebben van uw ambtenaren begrepen dat zij dit een interessant idee vinden en dat ze daar graag over mee willen denken. Wij stellen voor om hier komende week over verder te praten. Inmiddels wordt gewerkt aan een plan van aanpak en een projectgroep.

Daarnaast hebben wij aangegeven dat wij beroeps breed met een panel willen werken dat individuele accountantskantoren kan helpen bij het afronden van hun werkzaamheden en bij het maken van keuzes met betrekking tot de rapportage. Ook dit werd naar wij begrepen op prijs gesteld. Wij verwachten de komende weken te starten met het vormen van dit panel. Ook hiervoor wordt gewerkt aan een plan van aanpak.

Dit alles zal er op gericht zijn dat de af te geven accountantsverklaringen andere actoren, zoals het UWV, in staat stellen om op meer eenvoudige en consistente wijze vast te stellen of de door de onderneming opgestelde verantwoording geschikt is om de afrekening op te baseren. Wij hebben begrepen dat SZW daar graag met ons over wil doorpraten. Gezien de risico's van de regeling, die ook met onze betrokkenheid deels blijven bestaan, adviseren wij u om data-analyse op het totale bestand van uitkeringen in te zetten om verder onderzoek naar misbruik te doen. Wij weten dat er bij het UWV en de ADR al ideeën zijn om daar mee aan de slag te gaan. Ook hier zijn wij graag bereid om onze beroeps brede kennis in te zetten om UWV en ADR te ondersteunen.

Wij hebben al eerder bij uw ambtenaren aangegeven dat, naarmate de werkzaamheden toenemen, de benodigde tijd om de onderzoeken uit te voeren ook zal toenemen. Dit heeft naar verwachting gevolgen voor de doorlooptijden die benodigd zijn om alle onderzoeken uit te voeren. Daarbij speelt ook mee dat de behoefte aan de diensten van accountants door de crisis is toegenomen en de branche ook voor de crisis al gekenmerkt werd door een hoge werkbelasting. Wij geven u dan ook in overweging om de termijnen voor het indienen van de afrekening te verlengen als u besluit de regeling aan te passen.

Wij zijn graag bereid verder te overleggen met u of uw ambtenaren over de manier waarop accountants kunnen bijdragen aan het voor zover mogelijk beheersbaar maken van de financiële afhandeling van de NOW. U kunt daarvoor contact op (laten) nemen met mij of met Jan Thijs Drupsteen (06-5119 5348).

Met vriendelijke groet,

Was getekend

Marco van der Vegte
Voorzitter bestuur

